

A könyvtár szak-czímjegyzékéből már 1892-ben is megjelent egy kötet, a II-ik, mely a jogi szakkörbe tartozó műveket tartalmazza, 4408 művet 9183 kötetben. A következő kötetek is munkába vannak véve s megjelenésük csak idő kérdése. Az eddig megjelent szakczímterek b. e. Szabó Károly igazgató, dr. Lindner Gusztáv egyetemi tanár, Zilahi Kiss Béla volt és dr. Gyalui Farkas jelenlegi könyvtártsisz munkái alapján készültek, melyek a könyvtár használhatóságát minden esetre nagyon megkönnyítik.

— **A besztercei levéltár okleveleinek jegyzéke** (Urkunden-Regesten aus dem alten Bistritzer Archive) II. részét adta ki ez évben dr. Berger Albert tanár, levéltárnok. Az I. rész, mely 1203-tól 1490-ig öleli fel a levéltár anyagát, tavaly jelent meg (túzetesen ismertettük); a II. 1491-től 1516-ig terjed s 355–625 számig terjedő oklevelek rövid kivonatát tartalmazza, német nyelven. A besztercei levéltár gazdagsága első sorban a város, s az erdélyi szászok, másodszorban az egész Erdély történetére is általánosságban eléggé ismeretes, de tulajdonképi közkinccsésé csak most fog válhatni, miután dr. Berger e kitűnően szakképzett ügybuzgó levéltárnok a levéltár anyagát rendbe szedte, az okleveleket kivonatozza, azokat kiadja a történetírók és kutatók eléggé megbecsülhetetlen hasznára.

— **Tóth Edéről** folyóiratunk munkatársa, szakosztályunk tagja Pap Károly egy élénken és melegséggel írt munkát adott ki, mely híven jellemzi Tóth Edét, a gyermeket, a deákot, a kereskedő-segédet, a vándorszínészt s végre a „Falurossza“ íróját. Részvétellel kísérik Tóth Edét pályafutásában, szinte érezzük a szenvedéseket, melyeken keresztül ment. Pap Károlyt méltó elismerés illeti munkájáért. Adatait sem másodkézből, hanem a költő nejétől, barátaitól, rokonaitól kapta s felhasználta az eddig Tóth Edéről megjelent életrajzokat, apróságokat. A füzethez Tóth Ede arcképe is mellékelve van. Kiállítása Gombos és Sztupjár nyomdáját dícséri. Ára ismeretlen.

Folyóiratok.

— *A Budapesti Szemle*, a M. Tud. Akadémiának Gynlai Pál által kitűnően szerkesztett folyóirata jul. füzetében nagyérdekű ismertetést olvasunk *A szlavonai magyarokról* (történetük, néprajzuk, nyelvjárásukról) Balassa Józseftől. — *Szabó Jenő* Baross Gábor rendszere és művei felett mond kegyetlen bírálatot, melyet az aug. füzetben Tisza István kellő értékére szállit alá. — *Hasdeu B.* Stratum és substratum, a Balkán félsziget geneológiája cz. műve következik azután *Román Sándor* magyar fordításában, a melyről a híres román sovínista tudós collegái magok is azt tartják, hogy azt a román nemzeti hiúságnak tetszelgés okáért, nem tudományos meggyőződésből írta. Hogy a történeti igazsággal keveset törődik s azzal sokszor homlokegyenest összeütközik, kimutatta *Marczali H.* „nehány történeti észrevétel Hasdeu tanulmányára“

cz., amazt nyomban követő megjegyzéseiben. — A *Bp. Szemle* aug. fűzetében még *Fiók* Károly munkáját olvassuk „Müller Miksa és a Rigvéda“ (a hinduk legrégebbi szentkönyve) czímen műfordítás mutatványokkal. — *Brassai* Sámuel tudósaink e jeles nestora „A nép legfelsőbbisége“ czímen mutatja be Constant B. francia írótól a parlamentarismus védelmét. — *Ferdinándy* Géza „A magyar nyelv szerepéről a mult idők országgyűlésein“ elmélkedik, védelmezvén őseit, ket ama vád ellen, mintha nemzeti nyelvünk az államéletben számúzve lett volna. — *Imre* Sándor Petőfi Sándor és némely külföldi költők költszetét hasonlítja össze. Regény közlés, költemények Gyulaitól, Vargha Gyulától, és Értesítő egészítik ki e gazdag tartalmú fűzeteket.

— Az „*Erdély*“ az E. K. E. értesítője, dr. *Gyalui* Farkas szerkesztésében a nyár folyamán is minden hónapban megjelent. A 6-dik szám *Bedő* Albert arczképét és életrajzát közli s legnagyobbbrészt *Toroczokról* szól a tordatoroczka kirándulás alkalmából, *Harmath* Lujza, *Thoroczka* Lajos (Lakodalom Toroczkon), *Fellegi* Ottóné tollából. Szilvássy János Borszékot ismerteti. — A 7. szám b. e. *Felméri* Lajosnak arczképét és életrajzát közli s azután *Márki* S. irányeszméit Erdély helyneveiről, *Kuun* Géza gróf „Monda és történet“ czímen elmondja a hunyadmegyei dedácsi birtoknak az aranyvári Kapy családra átszarmazását a monda- és a történet szerint. Azután *Felméri* Lajos munkáiból „A székely nép természeté“-ről írt szép néprajzi vázlat olvasható. *Véber* Antal A hegyekről, *Németh* Gyula dr. a Meszesi kapuról ír. — A 8. számot *Hankó* Vilmos cikke nyitja meg arról, hogy „Milyen ásványvizet igyunk?“ *Zareczky* Pál a „Maria-Máre“ völgyi vízfogót és környékét írja le a Nagy-Szamos egyik mellékvölgyében. Ezután *Györke* Lajosnak egy szép cikke következik a fogarasi havasokról, Erdély legszebb hegyeiről. „A Vlegyászára és Biharfüredre“ cz. cikk érdekes leírását adja az EKE kolozsmegyei osztálya egyik sikerült nyári kirándulásának. Végül Nagy Lajos zászlóaljgyakorlatokról ír a Montschelen (Hold-szirten). Hivatalos közlemények töltik ki a fűzetek többi keretét.

— A „*Századok*“ jun. fűzetében *Vécsey* Tamás ismerteti „Verbőczyt görögül“, a mely az Athosz-hegyi kolostorban őriztetik. *Kropf* Lajos az 1396-ki nikápolyi csata színhelyéről írva a Duna melletti Nagy-Nikápoly mellett érvel a szerb Nikjup falu ellen. Dr. *Komáromy* András Nyalábvár és uradalomról ír Ugocsavármegyében, mely a XII-ik század végétől 1671-ig állott fenn, a Perényiek birtoka volt. *Berzeviczy* Edmund „A Tarkóiekek hatalmi törekvései Sárosban a XIV—XVI. sz. folyamán“, cz. jeles értekezéséből a II. közleményt adja. Történeti irodalom következik. — A szeptemberi fűzetet *Mátyás* Flórián nyitja meg „diplomatikai vitakozások“ cz. cikkével, melyben Kálmán király némely oklevelének értelmezése felett vitázik Fejérpatakyval. *Gr. Wilczek* Ede II. Endre király kereszties hadjáratáról kezd közleményt. — *Márki* Sándor a Hóra-lázadás magyarországi részét közli mutatványul Aradvármegye története II. kötetéből, a mely épen most van sajtó alatt. A történeti irodalomban számos új történeti munka van ismertetve.

— Az „*Akadémiai Értesítő*“ jun. fűzetében *Szász* Károly elnöki meg-

nyitója a közgyűlésen, *Szily* Kálmán jelentése az 1893. évi munkásságról, *Vámbery* Á. felolvasása a magyar nemzet keletkezéséről és *Zsilinszky* M. é. Széchenyi és a nemzetiségi kérdésről foglaltatnak. — A jul. füzetet Lavoisier emléke *Ilosvay* Lajostól, a Königsbergi Töredékről, *Szily* Kálmántól, adalékok a magyar hitbizomány kérdéséhez *Földes* Bélától, és jelentések, szemlék töltik be. — Az aug. füzetben Frölich Róbert emlékezete *Hampel* F., szókombinálás és szóképzés *Simonyi* Zs. — Müller Miksa és a Rigvéda *Fiók* Károly, a szelemtörténet alaptörvénye *Stein* Lajos, oklevelek II. István király korából *Fejérvataky* László, értelmiségünk és a magyarság Jekelfalusy József stb. tollából olvashatók.

— A *Nyelvtudományi Közlemények* XXIV-ik kötete folyik jelenleg az Akadémia Nyelvtörténeti bizottsága kiadásában, szerkeszti *Simonyi* Zsigmond. Szept. 1-én jelent meg belőle a 3-ik füzet, melyben *Balassa* József a magyar magánhangzók történetéről írt; *Szilasi* Móricz a kombinált műveltető és mozzanatos igeképzésről; *Hegedüs* István az absolutus esetekről; *Munkácsi* Bernát a vogul nyelvjárások szóragozásáról; *Borovszky* Samu a német kölesön-szavakról; *Prikkel* Marián ösvallásunk egy-két nyelvi emlékééről.

— A *Hadtörténelmi Közlemények* III. (jun.) füzete Rónai Horváth Jenő honvéd őrnagy gondos szerkesztésében szokott gazdag tartalmával jelent meg. Főbb cikkei: A felső-magyarországi hadjárat 1664-ben, írta R. Horváth J.; Rhédey Ferencz váradi kapitány (III. közl.), írta dr. *Komáromy* András; A 15 éves törökháború történetéhez, írta *Márki* Sándor; Nádori küldöttség jelentése a végvárok ügyében 1612-ből, közli *y-s*. — Hadtörténelmi apróságok hosszú sorozata követi ezeket.

— A „*Magyar Könyv-Szemle*“ *Schönherr* Gyula szerkesztésében megindult új folyama II. kötetének most megjelent 2. füzetében dr. *Bojnicic* Iván a horvát-szlavon országos levéltárt ismerteti; *Varju* Elemér két könyvhagyományozást a XV. századból; *Thaly* Kálmán Kőszeg város könyveinek lajstromát 1614-ből; *Horváth* Ignác a M. Nemzeti Múzeumi könyvtár ősnymtatványainak jegyzékéből a III. közleményt adja. Külföldi szemle, tárcza, szakirodalom s vegyes közlések következnek.

— A „*Magyar Gazdaságtörténelmi Szemle*“ 3. füzetét *Thallóczy* Lajos nyitja meg egy érdekes cikkel, a mely Lamberg Kristóf I. Ferdinánd király budai fővadászmesteréről szól. Dr. *Herczeg* Mihály a bortermelés hazai fejlődéséről ír; dr. *Pólya* Jakab a magyarbirtok és örökjog fejlődéséről. Az *Adatok* tárában olvashatók gazdasági viszonyok Thököly Imre uradalmaiban (*Lehóczky* T.), a fogarasi uradalom rendtartása a XVI. sz. közepéről (*Szamota* I.), a melyből kitűnik, hogy akkor még magyarok is laktak a fogarasi falvakban. Régi szőlőhegy-szabályzatot 1694-ből közöl *Hermann* Antal, Mosonmegyei gabonaárakat 1688—1800 *Ródiczky* J., Magyarország áruforgalmát 1735—36. *Kőszeghy* Sándor: az erdélyi főkormányzók rendeleteit a pestis, marhavész és éhínség meggátlására 1710-ből *Szádeczky* Lajos; Zrinyi Miklós vadasáról 1560. *Merényi* Lajos.

— Az „*Ethnographia*“ III. füzetében *Huszka* József népies ornamentikánk forrásairól értekezvén, képből is bemutat egy árapataki népies hímezést, a mely a Báthoryak czímerét a hármás sárkányfoggal (helyesebben ékkel) ábrázolja csúcsíves paizsalakban, felette hármás koronával. *Munkácsi* Bernát az ugorok legrégibb történeti emlékezetéről írván, *Tomaschek* V. egy munkája nyomán kimutatja, hogy a Herodotosznál előforduló éjszak-európai népnevekben az ugorok s *köztük a magyarok* is előfordúlnak. *Istvánffy* Gyula újabb adalékokat közöl a palócok néprajzához. Az irodalom rovatban Nagy Géza bírálja élesen Borovszky Samunak a honfoglalás történetét, elítélve a germán és szláv nyomok hajhászását, többek közt a „székely“ névnek a goth „sakula“ (harcos) szóban keresését. — A IV. füzetben Nagy Géza „Egy pár szó a szkithákról“ cz. érdekes cikket kezd meg, a melylyel ki akarja mutatni, hogy a szkitháknak bármi volt is nemzetiségük, bizonyos, hogy befolyást gyakoroltak az ősmagyarországi történelmi életére és kulturális fejlődésére s ez a hatás nem tűnhetett el nyomtalanul. — *Kolumbán* Samu Lozsád és népéről, Hunyad megye egyetlen magyar falujáról ír sokoldalú néprajzi ismertetést. — *Trencsény* Lajos a Hajdu-Hadházon dívó lakodalmi szokásokat rajzolja. — *Mátyás* Lajos fólthi gyermekjátékokat ösmertet. Végül érdekes adalékokat olvasunk a magyar történeti és összehasonlító néprajzhoz, így világteremtési regetőredékeket, nőrablás emlékeit (Nagy Gézától) stb.

— Az *Archaeologiai Értesítő* jun. számában *Hampel* J. két őskori bronzleletet ismertet Bihar megyéből; dr. *Tergina* Gy. a horgosi ásatásokat; *Kárász* Leó a tarjánvégi sírmezőt Hódmezővásárhelyen; *Jakab* E. Budvári és Budvár környéki leleteket; *Simon* István a bihar-udvari Árpád-kori temetőt; dr. *Wekerle* László Árpád sírjának helyét Anonymus szerint; *Huszka* József a Rubigall-féle ajtót a zólyom-lipesei várban írja le. *Mihalik* József Nonnert Ötvös Párról ír; *Myskovszky* Victor adalékokat közöl régi fatemplomaink ösmertetéhez. Levelezés, irodalom következnek.

— A *Philologiai Közlöny* VI—VII. (jun.—jul.) füzetében *Hegedűs* István Senecáról, mint drámaíróról értekezik; *Kardos* Albert azt fejtegeti: miért oly gyarló középkori verselésünk? *Heinrich* G. Katona József Aubigny-dramájáról ír. *Brassai* Sámuel észrevételeket tesz *Pozder* K. Horatiusáról. *Baróti* Lajos Petőfi költeményeinek első kritikai kiadását méltatja. Hazai és külföldi irodalom, programmértekezések ismertetése s vegyesek zárják be a füzetet.

— A *Történelmi Tár* jul. (III.) füzete Kereszturi Diószegi Borbély István könyvével kezdődik az orvosságokról s a betegségek gyógyításáról a XVII. cz. végéről, közli *Mihalik* József. Ezután Brandenburgi Katalin székfoglalása történetére vonatkozó oklevelek következnek. — *Szilágyi* Sándor és *Beke* Antal a Rákócziak történetéhez közölnek adalékokat; *Domján* István pedig Váradi Gyulai István portai követségéhez. Művelődéstörténeti adatok és vegyes apróságok töltik ki a füzet többi részét, ezek közt Debreczen város 1664. évi történetének egykorú verses leírása, közli *Szell* Farkas, s Apafi Mihály udvartartásához adalék.

— A *Magyar Nyelvőr* jun., jul., aug. és szept. füzeteiben *Albert* János

a magyar nyelv jelene és jövője cz. értekeznek; *Szinnyei* József folytatja a magyar nyelvbe ítvett oláh szavak elősorolását; *Szabó* Ernő pedig a magyar szó-lásokban előforduló házi állatok jellekés jelentései magyarázatát; a miről a szept. füzetben *Mikó* Pál kezd czikkezni bírálva és pótlandó a *Szabó* munkáját. *Balassa* József a slavoniai nyelvjárást ismerteti; *Veinstein-Heress* Kornél a Jordánszky- és *Érdy* codexet. — Az aug. számban még *Simonyi* Zs. közöl Tájrszó-tarlózatot, pótlásúl az új Tájrszótár anyagához. Ezekon kívül minden füzetben olvashatók szólásmagyarázatok, helyreigazítások, kérdések és feleletek.

— A *Földrajzi Közlemények* V. füzetének tartalma: Láplökés az Ecsedi lápon dr. *Czirbusz* Gézáttól; A klimatologia módszerei *Sáringner* János Kandidttól; Európa kopása *Hanusz* Istvántól; végül rövid közlemények (expeditiók, statisztika, ethnographia, vegyesek).

— A *Protestáns Szemle* f. é. 6. füzetében *Pokoly* József befejezi tanulmányát a magyar protestáns házassági jog rövid történetéről 1786-ig. Dr. *Horváth* József az egyetemes lelkési gyámintézetről ír; *Zoványi* Jenő pár szót ír a debreczeni hitvita ügyében. *Szell* Kálmán észrevételeket tesz az egyetemes lelkési gyámintézetről szóló czikkre. Végül *Kenessey* Dezső közli a magyar prot. irod. társaságban tartott felolvasását a reformatio hatásáról a közoktatásra.

— A *Keresztény Magvető* jul—aug. füzetében *Peréli* (Ptacsnik) József közli tanári székfoglalóját a kolozsvári unit. főgymnasiumnál: A római birodalom hanyatlásának okairól. Ezt követik *Sándor* János és *Raffaj* Domokos a székely-kereszturi unit. algymnasium százéves jubileumán mondott beszédei. Aztán a homorod-keményfalvi unit. egyház története *Kovács* Imrétől. Végül különfélelek.

— A *Protestáns Közlöny*, mely *Szász* Gerő szerkesztésében Kolozsvárt jelenik meg, tárczáiban sok becses egyháztörténeti adalékot közöl. A nyári számokban Hegedüs Sámuel életrajzát, nyelvési méltatását olvassuk *Sámuel* Aladártól; a 30—32. sz. mutatványt közöl *Rákosi* „Gályákra huzelt magyar protestáns papok“ cz. sajtó alatt levő tanulmányából. A 34—36. számban *Török* István dr. és *Koncz* József közölnek egyháztörténeti adatokat.